

De gewenste transitie in de zorg

Onze visie als zorgboeren

Onze visie
als
zorgboeren

10
POR
TRET
TEN

Voorwoord

Dit visiedocument is opgesteld door de zorgboeren verenigd in het pioniersnetwerk zorglandbouw. Sinds 2013 werken Wageningen UR en de Federatie Landbouw en Zorg samen aan strategieën om in te spelen op de ingrijpende veranderingen in de zorg. Dat doen zij in het project Zorglandbouw (voorbeeld van Publiek-Private Samenwerking (PPS)), via o.a. het onderdeel Pioniersnetwerk. De Federatie Landbouw en Zorg juicht dit soort samenwerking van harte toe en ondersteunt de activiteiten van het pioniersnetwerk. De pioniers hebben uitgebreid stilgestaan bij de transitie in de zorg en de veranderingen in financiering. Dit visiedocument is één van de producten van hun gesprekken. De Federatie Landbouw en Zorg hoopt dat andere zorgboeren en gemeenten dit visiedocument gebruiken om te werken aan een goede samenwerking en het realiseren van de beoogde innovatie als resultaat van deze transitie.

Marijke Vos
Voorzitter Federatie Landbouw en Zorg

De gewenste transitie in de zorg

Onze visie als zorgboeren

Onze visie
als
zorgboeren

10
POR
TRET
TEN

Sinds januari 2015 is er veel veranderd in de financiering van de zorg; gemeenten zijn verantwoordelijk geworden voor de jeugdzorg en de lichtere vormen van ondersteuning voor volwassenen. De zwaardere vormen van ondersteuning voor volwassenen zijn overgegaan van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten naar de Wet Langdurige Zorg. Als zorgboeren hebben wij ook met deze veranderingen te maken.

Het pioniersnetwerk zorglandbouw brengt tien pioniers in de sector bij elkaar om ervaringen uit te wisselen, kennis te delen en elkaar en de sector te inspireren. Eén van de thema's die in onze bijeenkomsten vaak aan de orde komt is de transitie in de zorg. Hoewel wij ons grotendeels in de achtergrond van de transitie kunnen vinden, hebben wij onze bedenkingen bij hoe de transitie wordt vertaald in de praktijk. In dit document zetten wij onze visie hierop uiteen.

Een veranderende maatschappij

De maatschappij is aan het veranderen; we gaan de wereld op een andere manier bekijken en er ontstaat een nieuwe manier van denken. De kern van deze transitie is dat ze mens georiënteerd is. Besluiten worden dichterbij de lokale samenleving genomen, de samenleving wordt van onderaf georganiseerd en mensen worden verantwoordelijk voor hun eigen werk- en leefomgeving. Ook wordt het maximaliseren van winst minder belangrijk, terwijl het toevoegen van waarde juist aan belang toeneemt. Een puur zakelijke manier van ondernemen wordt vervangen door het aangaan van relaties in de eigen omgeving. Het afkopen van zekerheden wordt verruild door de meer relatieve zekerheden van samenwerken, zelforganisatie en vertrouwen in elkaar. De menselijke maat is belangrijk, net als aandacht voor gehelen, samenhang en verbinding, en het scheppen van voorwaarden voor ontwikkeling. In deze beweging is ruimte voor iedereen, elk met zijn eigen capaciteiten.

Voor de zorg betekenen deze veranderingen dat de lokale samenleving, in plaats van de bestuurlijke 'laag', (weer) bepaalt wat menselijk is, en welke vorm van ondersteuning toereikend en passend is. De zorg wordt anders ingestoken, meer georiënteerd op de mogelijkheden van mensen. De oriëntatie op beperking en ziekte - iemand is ziek en moet worden geholpen - wordt vervangen door een oriëntatie op gezondheid en participatie, en het kijken in mogelijkheden. Er komt weer aandacht voor wat iemand voor zijn/haar omgeving en voor de maatschappij kan betekenen. Dit vinden wij goede ontwikkelingen.

Zorglandbouw past naadloos bij de gewenste transitie in de zorg

Als pioniers in de zorglandbouw kunnen wij ons helemaal vinden in de transitie gedachte dat zorgvragers meer kunnen participeren in de maatschappij. Veel zorgvragers kunnen – en willen – meer dan van ze wordt verwacht. Wij juichen het toe dat mensen worden aangesproken op hun mogelijkheden. Als zorgverleners vinden wij het waardevol mensen die dat kunnen in staat te stellen zelfstandig werk te doen dat bij hen en hun mogelijkheden past. Dat past bij onze aanpak en visie. Het is voor ons steeds van belang te zoeken naar wat we voor mensen kunnen doen vanuit dit gezichtspunt. Ook staan wij achter de gedachte de zorg te organiseren rondom de zorgvrager. Vanuit dit perspectief hebben wij onze zorgboerderijen ook vorm gegeven. We ervaren dagelijks dat de boerderij een heel geschikte omgeving is om zorgvragers perspectief te geven door middel van zinvolle werkzaamheden, de focus op mogelijkheden van zorgvragers, inbedding

De gewenste transitie in de zorg

Onze visie als zorgboeren

Onze visie
als
zorgboeren

in een sociale gemeenschap met een belangrijke rol voor vrijwilligers en een groene omgeving die rust, ruimte en mogelijkheden biedt voor reflectie en zingeving. Zorgboeren combineren betrokkenheid met sociaal ondernemerschap. Het gewone leven is de basis van de boerderij. Je thuis voelen en meedoen, dat is de basis waardoor mensen zich kunnen ontwikkelen. We zien dat dit een positieve impuls geeft aan de gewenste transitie in de zorg. Het bijzondere van de zorglandbouw is dat ze zich niet alleen richt op het 'versterken van de eigen kracht' van zorgvragers, maar ook op het versterken van de gemeenschap. Zorgboerderijen vormen gemeenschappen waar zorgvragers een plek vinden. Verder focussen zorgboerderijen zich niet alleen op het verrichten van betaalde arbeid maar ook op wat mensen op een andere manier voor de maatschappij kunnen betekenen. Zorgboerderijen dragen bij aan de keuzevrijheid van zorgvragers.

Zorgboeren lopen voorop bij de gewenste ontschotting van gescheiden domeinen en combineren zorg met onderwijs en participatie. Zo bieden ze o.a. perspectief aan voortijdig schoolverlaters en zorgvragers die hun plek in de reguliere zorg niet kunnen vinden. Door hun ondernemerschap en kleinschaligheid zijn ze heel goed in staat om flexibel in te spelen op nieuwe en veranderende vragen in de samenleving. Mooie voorbeelden zijn zorgboerderijen die in samenwerking met basisscholen, MBO en VSO onderwijs zorgen dat (voortijdig) schoolverlaters niet thuis op de bank gaan hangen maar een onderwijstraject op de boerderij volgen en zo toch een diploma halen. Of zorgboerderijen waar ouderen met dementie zinvolle werkzaamheden kunnen doen, ze actiever blijven en beter eten en drinken waardoor hun gezondheid minder snel achteruit gaat en de partner ontlast wordt waardoor ze langer thuis kunnen blijven wonen. Het zijn maar enkele van de vele voorbeelden van initiatieven die zorgboeren nemen die de zorg beter laat aansluiten bij de wensen van zorgvragers en de samenleving waardoor de zorg ook nog goedkoper wordt.

De transitie in de zorg brengt echter een aantal problemen met zich mee waar veel zorgboeren last van hebben. Hoewel de zorg persoonlijker zou worden en dichter bij de mensen zou komen te staan, zijn er in de praktijk meer contactpersonen gekomen, is de onduidelijkheid toegenomen en kost de administratie steeds meer tijd. Wij ervaren het systeem als complexer en onoverzichtelijker. We stuiten op verwarring, vertraging en bureaucratie, en moeilijkheden met de betaling. We botsen er tegenaan dat de contractering en de verantwoording van de zorg steeds complexer worden. Gemeenten stellen verschillende eisen aan zorgaanbieders, ze kiezen voor verschillende methoden voor verantwoording van de zorg en ze hanteren verschillende tarieven. De verschillen tussen gemeenten maken het lastig en zorgen voor extra bureaucratie en de voorwaarden die worden gesteld passen lang niet altijd bij kleinschalige aanbieders als zorgboeren. Zorgboeren willen verder graag een vertrouwensrelatie opbouwen met gemeenten om op die manier de kwaliteit van de zorg te waarborgen en steeds verder te verbeteren. De gebruikte systemen zijn hier echter niet op gericht. Er worden vaak heel formele procedures gevolgd waarbij gemeenten vooral bezig zijn om zich in te dekken tegen risico's. We willen gemeenten uitdagen hier een slag te maken.

Onze visie

In onze visie is het belangrijk te werken aan de volgende elementen:

- Aandacht voor de individuele mens en de verschillen tussen mensen waarderen;
- Vertrouwen als basis;
- Focus op ontwikkeling en groei, in plaats van op ziekte en belemmering;
- Mensen worden onderdeel van een gemeenschap.

De gewenste transitie in de zorg

Onze visie als zorgboeren

Onze visie
als
zorgboeren

Omdat wij die elementen als leidraad hanteren willen wij als zorgaanbieders gemeenschappen zijn waarin een ieder een eigen waarde heeft. Tegelijkertijd willen we aansluiten bij de maatschappij en onze zorgvragers daar een plek in bieden. Dat betekent dat wij de capaciteiten en mogelijkheden in mensen naar boven willen brengen. Het gaat om omzien naar elkaar, het ontwikkelen van talenten, en het zien van nieuwe mogelijkheden. De uitdaging waar wij als zorgboeren, maar ook wij als samenleving, voor staan is hoe aan een ieders talenten waarde toe te kennen - werkelijke waarde. Wederzijds respect en verantwoordelijkheid zijn daarbij sleutelbegrippen. Wij zien daarbij een zorgsector voor ons die niet uitsluitend gestuurd wordt door financiële voorwaarden en uitgangspunten. Een sector waarin er aandacht en waardering is voor mensen die kleine, onbetaalde, maar nuttige klussen uitvoeren. Een sector waarin betaald werk (volgens de oude definities) verrichten niet het enige is dat telt en gewaardeerd wordt.

We willen werken op basis van vertrouwen. Dat willen we ook concreet vertalen in de manier waarop we het contract met de gemeente vormgeven. We zien onszelf als partners waarbij we samen met zorgvragers, gemeente en mede aanbieders zoeken naar de meest passende vorm van ondersteuning. Verantwoording betekent dan naast een beperkte administratieve verantwoording samen (gemeente, zorgvrager en zorgaanbieder) in gesprek zijn wat goed gaat en wat beter kan en hoe we dat samen vorm geven. Dit is een andere vorm van verantwoording dan de eenzijdige focus op administratieve verantwoording die dominant is in de zorg. In onze overtuiging leidt dit naar een zorg die mensen meer in hun kracht zet, die meer waarde creëert en op de langere termijn goedkoper is omdat ze veel meer gericht is op preventie en voorkomen van zwaardere vormen van ondersteuning.

Concrete stappen

Het is belangrijk ruimte te geven aan initiatieven die de gewenste transitie ondersteunen. Zorgboerderijen dienen als 'experimenteerplek'; omdat omdenken en het toevoegen van waarde al jarenlang hoog in het vaandel staan in de zorglandbouw is het bij uitstek een sector om te zien wat de gevolgen zijn van zo'n nieuwe manier van denken en werken. Door de directe verbinding met de natuur, met planten, met dieren en met voedsel, zijn het toevoegen van waarde, de menselijke maat en het aansluiten bij de mogelijkheden van zorgvragers van oudsher onze uitgangspunten. En dat heeft resultaat. Een resultaat dat duidelijk zichtbaar is wanneer er niet door de te smalle bril van de 'korte termijn efficiëntie' gekeken wordt.

Hierboven hebben wij als pioniers zorglandbouw onze visie uiteengezet over de transitie in de zorg. Maar wat betekent die visie voor u als gemeente, en voor de relatie tussen gemeente en zorgboeren? We geven u hierbij vier praktische tips.

1. Gelijkwaardigheid in samenwerking

Wij vragen u ons als gelijkwaardige samenwerkingspartner te zien. Laten we zoveel mogelijk onderling afstemmen en samen naar oplossingen zoeken.

2. Flexibel

Met de komst van de nieuwe structuren en regelgeving dreigen sommige zorgvragers tussen wal en schip te vallen. Het kan lastig zijn een oplossing voor hen te vinden, maar zorgboerderijen kunnen vaak een passende plek bieden; zorgboeren denken immers vanuit de mens en zijn mogelijkheden. Zorgboerderijen kunnen gemeenten daarom werk uit handen nemen. Ze zijn doorgaans flexibel en innovatief in het creëren van mogelijkheden en ze kunnen flexibel met gemeenten meebewegen.

De gewenste transitie in de zorg

Onze visie als zorgboeren

Onze visie
als
zorgboeren

3. Vertrouwen

Samen naar oplossingen zoeken vraagt om werken vanuit vertrouwen. Helaas reflecteert het huidige systeem, met haar vele inspecties, nog te veel het wantrouwen. Het werkt niet om problemen binnen de nieuwe regelgeving op te lossen met nog meer regels. Wij vinden het belangrijk samen met zorgvragers te onderzoeken wat er aan de orde is, en samen met hen doelstellingen te definiëren. We vragen u de menselijke maat aan te houden, te starten vanuit vertrouwen, en te denken in de mogelijkheden van de zorgvrager.

4. Samenwerking tussen gemeenten

Wij merken dat gemeenten verschillende betalingssystemen hanteren en met verschillende formats en procedures werken. Als gevolg hiervan neemt onze administratielast toe; wij werken immers vaak met verschillende gemeenten samen. Dit betekent dat er minder tijd overblijft om aan de primaire zorg te besteden. Het zou ons helpen als de verschillende gemeenten zoveel mogelijk met dezelfde formats en dezelfde systemen zouden werken. Wissel onderling ervaringen uit over wat werkt - en wat niet.

Wij willen graag met u in gesprek. We zijn benieuwd naar uw reactie op onze visie en naar de mogelijkheden die u ziet om er samen aan te werken. Laten we mogelijkheden creëren om pioniers en verschillende gemeenten samen te brengen om gezamenlijk te werken aan een goede samenwerking en het realiseren van de gewenste transitie.